

Загальношкільний підхід

У протидії булінгу

Визначення булінгу

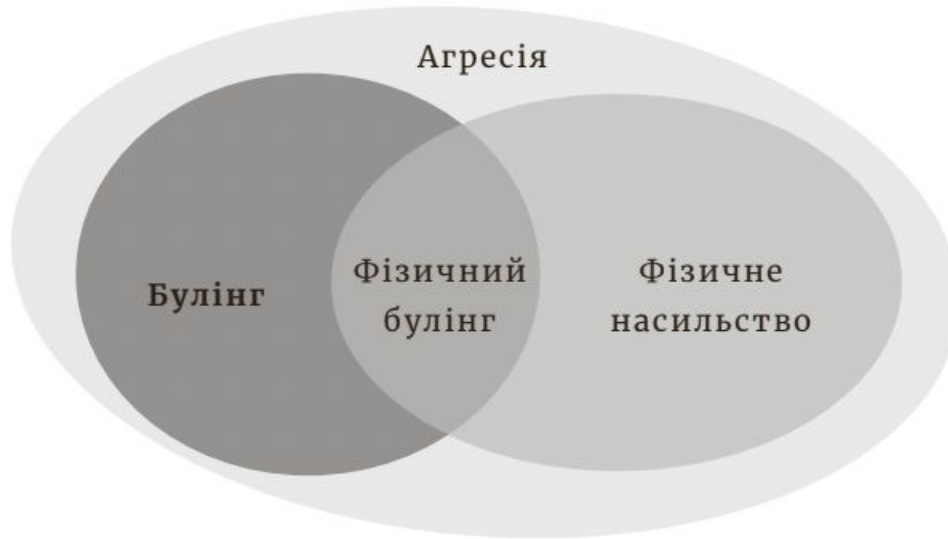
Класика (Дан Ольвеус):

«Людина зазнає булінгу, коли вона піддається, **неодноразово** і протягом певного часу, **негативним діям** із боку однієї чи кількох інших осіб, і їй чи йому **важко захистити себе**»

Характеристики (лише за наявності всіх дія вважається булінгом)

- Повторюваність (систематичність)
- Біль
- Дисбаланс сил
- + (іноді) зловмисність

Не вся агресія є булінгом, але весь булінг є агресією

Булінг завжди містить 4 характеристики:

I. — повторюваність,
III. — завдання болю,

II. — дисбаланс сил і/або влади,
IV. — зловмисність.

Україна і Європа – що по булінгу?

Дані PISA 2018:
Країни ЄС

6,6%

ззнавали регулярного
булінгу

Найвищий % у Кіпру – 14,6%

Дані PISA 2018:
Україна

25%

У 2023, за нашими даними –

24,6%

На досвіді чого ми працюємо?

Ефективна програма має бути:

- Мінімум двічі перевірена в різних закладах освіти
- Для перевірки мають бути використані психометрично обґрунтовані заходи та процедури збору даних,
- Проаналізовані за суворими статистичними підходами.
- Аналіз має виявити «стійкі позитивні ефекти».
- Ці ефекти мають зберігатися кілька років поспіль.

Всі вони – **Загальношкільний підхід**. Саме тому ми говоримо про *превенцію*.

Різниця в уявленнях про булінг в Україні та світі

УКРАЇНА

Булінг — **проблема двох сторін**: кривдника та мішені;

Булінг стається, бо з **кривдником щось не так**;

Відповідальність за булінг лежить на кривднику та батьках; **іноді — на мішені**.

Розбирання випадків булінгу віддано **поліції та суду**.

Покарання у вигляді **штрафів**, програм **виправлення кривдників**.

Точковий підхід.

КРАЇНИ З ЕФЕКТИВНИМ ПІДХОДОМ

Булінг — **“збій” у роботі групи**;

Булінг стається, коли **клімат школи** чи її **організаційна культура** **уможлиблює його**;

Відповідальність за булінг лежить **на закладі освіти**.

Розбирання випадків булінгу, втручання - **на школі**. Поліція, лиш коли це злочин, парвопорушення.

За булінг – **відповідальність** (школа визначає сама), а не покарання.

Загальношкільний підхід.

Ключові принципи роботи з булінгом з позицій доказових програм

1. **Превентивний, а не реактивний підхід.** Працюють з булінгом ще до того, як помітили його чи пожалілися на нього, працюють на недопущення булінгу взагалі. Хоча реакція на булінг завжди є, але це не те, на чому базуються.
2. **Школа повністю бере на себе відповідальність за булінг.** Не звинувачує батьків, не напосідає на мішень, не вважає найбільшою проблемою булера. Основний принцип такий: **якщо булінг стався – значить, школа недопрацювала.**
3. **Батьки – це союзники.** Розбиратися з булінгом не віддається на відкуп батькам. Школа все робить РАЗОМ із ними.
4. **Робота з атмосферою та культурою школи,** яку формують дорослі працівники школи як рольові моделі.
5. **Загальношкільний підхід.** Це означає, що в протидію булінгу включені не лише діти, але й батьки, вчителі, непедагогічний склад школи, адміністрація.
6. **Вчитель – це союзник і рольова модель.**
7. **Моніторинг і оцінка.**

Рівні втручання програми

1. **Рівень навчального закладу** – робота з кліматом, атмосферою, ритуалами, цінностями, символами школи.
2. **Рівень персоналу** – увесь персонал обізнаний з теорією про рушійні сили та природу булінгу.
3. **Рівень політик** – розроблені політики неприпустимості булінгу та дискримінації, вироблення нових бачень щодо того, що дає учневі статусність і прийняття. Прийняття політик.
4. **Рівень родини** – батьки розуміють природу булінгу, його механізми та способи реакції залежно від ролі, що виконує їхня дитина.
5. **Рівень класу** – атмосфера та цінності класу, статусність в класі, довірчі стосунки з учителем.
6. **Рівень дитини** – напрацьовуються навички комунікації, ненасильницької взаємодії, емпатичності

Рівень школи: загальношкільний підхід

Всезагальне **розуміння** того, чим є булінг — усі люди, прямо чи опосередковано залучені до навчального процесу, ознайомлені з тим, що таке булінг.

Геть уся школа не лише розуміє визначення булінгу, але й **розуміє** його **однаково**.
(Булінг — це про дисбаланс сил, біль, відсутність розкаяння, систематичність).

Поза школою всі батьки всіх дітей школи ознайомлені з інформаційними матеріалами, у яких роз'яснено основні поняття булінгу, а також способи реагування на нього. Ці роз'яснення мають збігатися з тими, які мають працівники школи й діти, щоб в усіх було єдине розуміння.

За всеохопного підходу також важлива **залученість** кожного й кожної.

Всі учні, їхні батьки та вчителі не лише ознайомлені з політиками школи щодо булінгу, але й підписалися під ними, взявши на себе відповідальність їх дотримуватися.

Загальношкільний підхід: політики щодо булінгу

1. **Вони написані** зрозумілою дітям мовою, бажано — разом із ними.
2. **Вони містять:**
 - визначення булінгу;
 - загальношкільну згоду і твердження про неприпустимість булінгу;
 - порядок реагування на випадки булінгу;
 - розроблені системи анонімного сповіщення про булінг (доступна всім скринька для повідомлень, емейл, контактна особа), відомі кожній дитині в школі;
 - визначену компетентну контактну особу, з якою можна поговорити про булінг (ця особа має пройти додаткові тренінги з протидії булінгу);
 - загальну домовленість як частину шкільної культури про неприпустимість мови ворожнечі, дискримінації, про важливість того, як добре, що всі люди різні.

Загальношкільний підхід: простір почутості

“Простір почутості”

Школі важливо створити середовище, у якому діти не приховують факту вчинення булінгу, говорять про це. У такому місці немає зневіри: “Це все не має значення”, кожна дитина буде почутою, а її самотність — підтримана.

Меседжі, якими послуговується школа для створення простору почутості, є такими:

1. Якщо тебе булять, то говори, не страждай наодинці.
2. Якщо ти став/-ла свідком булінгу, розкажи про це дорослим.

Дитина має чітко знати, куди і до кого звернутися у випадку булінгу. Має розуміти, що її слова будуть почуті, від неї не відмахнуться, якою б вона не була і яким би не був привід для булінгу.

Заходи з протидії булінгу спрямовані на:

Булінг це про статус та прийняття – тому школі треба **шукати те, що дає статус в ненасильницький спосіб.**

Булінг – це про оберігання уявлень про свою групу (інгрупу), тому – **розширювати поняття норми.**

Людам властиво самокатегоризуватися, це може грати як погану роль (коли норми групи жорсткі), так і хорошу, коли цінності групи – правильні. Тому – **працювати над почуттям належності, штучно формувати потрібні атрибути спільноти.**

“Я є Крік”

Відеоролик зі школи Cherry Creek, Денвер, Колорадо.

Звернення директора: "Cherry Creek - надзвичайна школа. Це так, тому що дуже різні учні, з дуже різних релігій, соціально-економічних прошарків, рас, соціальних груп мають тут місце, щоб вчитися і бути собою. Я хочу, щоб школа Черрі Крік була місцем, де можуть існувати різні точки зору та думки. Якщо є люди, які піддають це сумніву, чи здійснюють насильство над іншими учнями, то дуже важливо, щоб ви повідомляли про такі випадки чи таких людей адміністрації. Ми такі випадки розглянемо серйозно, припинимо це за допомогою поліції, якщо будемо відчувати, що наші учні є жертвами булінгу чи діставань. Черрі Крік є чудовим місцем, і ми маємо лишатися такими, незалежно від того, що відбувається довкола. Це моя школа. Я - Крік"

Всі вчителі, діти – дуже різні, кажуть одну фразу: “Я є Крік, це моя школа”